Pedagogisch Werkplan De Stoere Stapjes

BSO-OOGINAL.NL

bso OOG IN AL

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Algemene locatie informatie 5

- *Introductie De Stoere Stapjes* 5
- *Andere locatie dan reguliere BSO-locatie* 5
- *De groepsgrootte* 5
- *Samenwerking tussen de groepen aan het eind van de dag* 6
- *Extra dagdelen & ruilen van dagdelen* 6
- *De eerste dag* 6
- *Dagindeling* 6
- *Vervoer* 7
- *Buitenspelen* 7
- *Uitstapjes* 8
- *Gebruik televisie, computer en mobiele telefoons* 8
- *Tussendoortjes en maaltijden* 8
- *Bijzondere momenten* 8

Begeleiding 8

- *Kinderparticipatie* 8
- *Ziek-/afmelden van uw kind* 9
- *Medische handelingen* 9
- *Seksuele ontwikkeling* 9

Oudercontacten 9

- *Oudercommissie* 10
- *Website* 11

Samenwerking Sint Dominicusschool 10

Borging van de kwaliteit 11

- *Inzet personeel* 11
- *Voorkomen ongewenste omgangsvormen door medewerkers* 12
- *Stagiaires op de groep* 12
- *Ondersteuning op de groep door andere volwassenen* 12
- *Taal* 12
- *Werkinstructies & protocollen* 12
- *Niet tevreden? Vertel 't ons* 13

Opvoedingsdoelen in de praktijk 13

1. *Het bieden van sociale en emotionele veiligheid* 14
2. *Het ontwikkelen van persoonlijke competenties (eigen identiteit en persoonlijkheid)* 17
3. *Het ontwikkelen van sociale competenties* 19
4. *Overdracht van waarden en normen* 23

Als de ontwikkeling van een kind anders verloopt 26

Bijlage I: Stappenplan voor het oplossen van problemen 28

Inleiding

Het uitgangspunt voor ons dagelijks handelen is het pedagogisch beleidsplan van BSO Oog in Al. Dit kun je vinden op onze website www.bso-ooginal.nl. Op basis van het beleidsplan is dit pedagogisch werkplan voor de locatie De Stoere Stapjes samengesteld, in overleg met het team en de (centrale) oudercommissie. Hierin verantwoorden wij hoe wij het algemeen pedagogisch beleid van onze stichting in de praktijk brengen op deze locatie.

Dit pedagogisch werkplan wordt jaarlijks geëvalueerd en aangepast waar nodig, in ieder geval bij wijzigingen in ons algemeen pedagogisch beleid en wijzigingen in het gebruik op de locatie die van invloed zijn op de registratie in het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen (LRK).

Voor aanvullende praktische administratieve informatie over onze stichting verwijzen we je graag naar de algemene 'informatie brochure BSO Oog in Al'. Deze is ook te vinden op onze website www.bso-ooginal.nl.

Schrijfwijze
Voor de leesbaarheid schrijven we *hij* als het gaat om een kind en als het gaat om een pedagogisch medewerk(st)er. We schrijven *ouders* waar het gaat om één of meer ouders of verzorgers.

Dit pedagogisch werkplan is goedgekeurd door de oudercommissie:

Handtekening voorzitter oudercommissie: ……

Datum:

Algemene locatie informatie

Introductie De Stoere Stapjes

Bij De Stoere Stapjes worden de kinderen van de St. Dominicus school en de 2e Marnixschool uit groep 0, 1 en 2 opgevangen voor buitenschoolse opvang (BSO). Ook vangen we hier 's ochtends de kinderen op van de St. Dominicus en 2e Marnixschool, die gebruik maken van voorschoolse opvang (VSO).

De locatie is geopend tijdens schoolweken op alle werkdagen. Tijdens schoolvakanties is de Stoere Stapjes op alle werkdagen in de week geopend.
De Stoere Stapjes heeft de beschikking over een eigen lokaal in de St. Dominicusschool en over twee lokalen, die gedurende schooltijd als klaslokaal gebruikt worden. Het eigen lokaal biedt, naast een klein kantoor en keuken, verschillende speel- en ontspanningshoeken. In de ruimte staan verschillende tafels waaraan o.a. gegeten, gedronken, gespeeld en geknutseld wordt. Verder is er een uitdagend en gevarieerd aanbod van speelgoed aanwezig in verschillende speelhoeken. In de twee klaslokalen die in dubbelgebruik zijn, wordt gebruik gemaakt van het schoolmeubilair en is een speelhuis/-hoek aan de ruimte toegevoegd. Deze klaslokalen zijn in overleg zo ingericht, dat de ruimte het leren èn de vrijetijdsbesteding volledig ondersteunt.

Met de St. Dominicusschool is een overeenkomst afgesloten voor wederzijds gebruik van elkaars ruimtes. Hierdoor kan de BSO ook gebruik maken van het inpandige gymlokaal van 165 m². Hier kunnen de kinderen vrij spelen of deelnemen aan bewegings-, dans- of dramaspelen, die hen door en onder begeleiding van de pedagogisch medewerkers wordt aangeboden. Voor het buiten spelen wordt vooral gebruik gemaakt van het aangrenzende schoolplein van de St. Dominicusschool. Het plein is afgezet met hekken en is ongeveer 1650 m².
Het plein is voorzien van verschillende speeltoestellen en een schuur met buitenspeelmateriaal; dit materiaal wordt door de school en BSO gezamenlijk gebruikt.

Andere locatie dan reguliere BSO-locatie

Bij bijzondere gelegenheden is het mogelijk dat de BSO op een andere locatie verzorgd wordt. Te denken valt aan een bijzondere feestweek, een sportevenement, of doordat de BSO locatie niet beschikbaar is (in geval van een calamiteit). In dat geval zullen wij de ouders en kinderen tijdig informeren over de opvang op deze andere locatie.
Op deze andere locatie wordt het vaste dagprogramma dan zoveel mogelijk aangehouden en wordt er voor en tijdens de opvang voldoende aandacht gegeven/gevraagd voor de (afwijkende) gang van zaken, zodat het voor iedereen duidelijk is wat er van elkaar verwacht mag worden.

De groepsgrootte

Binnen BSO De Stoere Stapjes wordt er gewerkt met 3 basisgroepen, met elk maximaal 2 kleurgroepen (mentorgroepen). Kinderen worden bij de start van het schooljaar in één van de kleurgroepen ingedeeld. Het maximumaantal kinderen dat op Stoere Stapjes opgevangen wordt is 60, maximaal 20 kinderen in elke basisgroep in de leeftijd van 4 t/m 6 jaar. Elke dag is er voor elke kleurgroep minstens één pedagogisch medewerker verantwoordelijk. Deze mentor is verantwoordelijk voor het wenproces, voor de overdracht naar ouders en collega's en is algemeen aanspreekpunt voor ouders en kind. Kinderen mogen zich na overleg met de pedagogisch medewerker binnen de locatie vrij bewegen en hoeven niet bij "hun" pedagogisch medewerker te spelen. De kinderen verspreiden zich over de drie verschillende ruimtes binnen en ook buiten, afhankelijk van de activiteiten die ze op de (mid)dag willen ondernemen. Voor de dagelijkse overdracht kan de pedagogisch medewerker dus verwijzen naar een collega voor meer informatie. Het eten en drinken direct uit school en in de middag gebeurt wel in de eigen basisgroep. Het kan incidenteel voorkomen dat er i.v.m. het kind aantal één pedagogisch medewerker op de groep staat. Indien dit het geval is, is er altijd een extra volwassene beschikbaar die telefonisch bereikbaar is en die binnen 15 minuten op de groep kan zijn in geval van een calamiteit.

Basisgroep BSO	Leeftijdsindeling	Maximaal aantal kinderen	Aantal gekwalificeerde pedagogisch medewerkers	Maximaal aantal stagiaires
1	4 t/m 6 jaar	20	2	1
2	4 t/m 6 jaar	20	2	1
3	4 t/m 6 jaar	20	2	1

Vanaf 2021 wordt de locatie uitgebreid met 3 klaslokalen (groep 3) op de 1e verdieping van de St. Dominicusschool. Deze lokalen zijn alleen bedoeld voor kinderen van BSO Rakkers die op studiedagen op ma-di-do opgevangen zullen worden in de ochtend t/m de lunch. Daarna gaan de kinderen terug naar Rakkers.

Basisgroep BSO	Leeftijdsindeling	Maximaal aantal kinderen	Aantal gekwalificeerde pedagogisch medewerkers	Maximaal aantal stagiaires
1	5 t/m 7 jaar	20	2	1
2	5 t/m 7 jaar	20	2	1

Bij de **VSO** variëren de kinderen in leeftijd van 4 t/m 12 jaar en zitten ze in één basisgroep met maximaal 2 kleurgroepen.

Basisgroep VSO	Leeftijdsindeling	Maximaal aantal kinderen	Aantal gekwalificeerde pedagogisch medewerkers	Maximaal aantal stagiaires
1	4 t/m 12 jaar	20	2	1

Samenwerking tussen de groepen aan het eind van de dag

Om gezamenlijk de dag af te sluiten, voegen we alle basisgroepen samen in het basisslokaal van De Stoere Stapjes.

Extra dagdelen & ruilen van dagdelen

Er kan van middag worden gewisseld van 4 weken vóór tot 4 weken ná de dag waarop je kind niet aanwezig is bij de BSO, mits dit past binnen de (wettelijk verplichte) personele bezetting van ons team. Gemiste opvang in schoolweken kan alleen worden ingehaald in schoolweken en niet op studiedagen en in vakanties. Dit geldt ook andersom. Bij het ruilen van een (mid)dag worden geen extra kosten in rekening gebracht, tenzij de dag meer uren telt dan de gebruikelijke (mid)dag. Mocht je een extra reguliere opvangmiddag wensen, dan ~~kunt~~ kun je hiervoor tegoed-uren ~~voor~~ inzetten of de extra uren laten factureren.
Heb je een vraag over ruilen of wilt je een extra (mid)dag afnemen, kunt u deze aanvragen via het ouderportaal of neem u contact op met de betreffende BSO-locatie voor de mogelijkheden.

De eerste dag

Op de eerste opvang dag wordt het kind uit de klas gehaald door één van de pedagogisch medewerkers. Zo kan hij onder begeleiding leren hoe van de klas naar de BSO te komen. Ook kan hij zien welke kinderen uit zijn eigen klas ook naar de BSO gaan.

Dagindeling

Structuur is belangrijk en daarom heeft elke dag een vaste dagindeling. Dit geeft de kinderen houvast. Er zijn vaste momenten waarop de kinderen spelen, eten en drinken en opruimen.

Reguliere BSO-middag op maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag:

14.15 tot 14.30 uur	De kinderen komen binnen en gaan vrij spelen.
14.30 tot 15.00 uur	De kinderen gaan handen wassen en daarna gezamenlijk aan de eigen tafel zitten om wat te eten en te drinken.
15.00 tot 16.45uur	Clubje/losse activiteiten/vrij spel
16.45 tot 17.00 uur	Groep opruimen en alle kinderen gaan handen wassen.
17.00 uur tot 17.15 uur	Gezamenlijk aan de eigen tafel zitten om wat te eten en drinken.
17.15 tot 18.15 uur	Vrij spelen Kinderen worden opgehaald.

Vakantie-/studiedag:

07.00 uur	VSO kinderen komen binnen en gaan samen ontbijten
08.00/08.30 uur	Kinderen met verlengde opvang/BSO kinderen komen binnen en mogen spelen in de ruimtes die open zijn.
9.45 tot 10.00 uur	Gezamenlijk opruimen en handen wassen
10.00 tot 10.30 uur	Alle kinderen gaan aan hun eigen tafel zitten en om gezamenlijk wat te eten

	en te drinken.
10.30 tot 12.00 uur	Activiteiten en vrij (buiten)spel
12.00 - 12.15 uur	Gezamenlijk opruimen en handen wassen.
12.15 tot 13.00 uur	Alle kinderen gaan aan hun eigen tafel zitten om gezamenlijk te lunchen.
13.00 tot 13.15 uur	Gezamenlijk de tafel opruimen.
13.15 tot 15.00 uur	Activiteiten en vrij (buiten)spel
15.00 tot 15.15 uur	Gezamenlijk opruimen en handen wassen.
15.15 tot 15.45 uur	Alle kinderen gaan aan hun eigen tafel zitten om wat te eten en te drinken.
15.45 tot 16.45uur	Activiteiten en vrij (buiten)spel.
16.45 tot 17.00 uur	Gezamenlijk opruimen en handen wassen.
17.00 tot 17.15 uur	Alle kinderen gaan aan hun eigen tafel zitten om wat te eten en te drinken.
*17.15 tot 18.00/18.15 uur**	Vrij (buiten)spelen. Kinderen worden opgehaald.

* Op studiedagen zijn we open tot de reguliere sluitingstijd. Voor de kinderen van de 2e Marnixschool is dit tot 18.00u (verlenging tot 18.15u is mogelijk). Voor de kinderen van de St. Dominicusschool zijn we standaard open tot 18.15u.

Vervoer

De locatie De Stoere Stapjes bevindt zich in het gebouw van de St. Dominicusschool. De kinderen lopen zo uit de klas naar de BSO toe of worden opgehaald uit de klas. Ze laten hun jas en tas bij de eigen klas hangen of hangen deze aan de kapstok bij de Stoere Stapjes. OP woensdag en vrijdag zijn er ook kinderen van de 2e Marnixschool, zij worden opgehaald van school en lopen met veiligheidshesje onder begeleiding naar locatie.
De 2e Marnixschool bevindt zich ook in de wijk oog in Al. Het lopen van school naar De Stoere Stapjes duurt ongeveer 10 minuten en gebeurt volgens de volgende, vaste route:

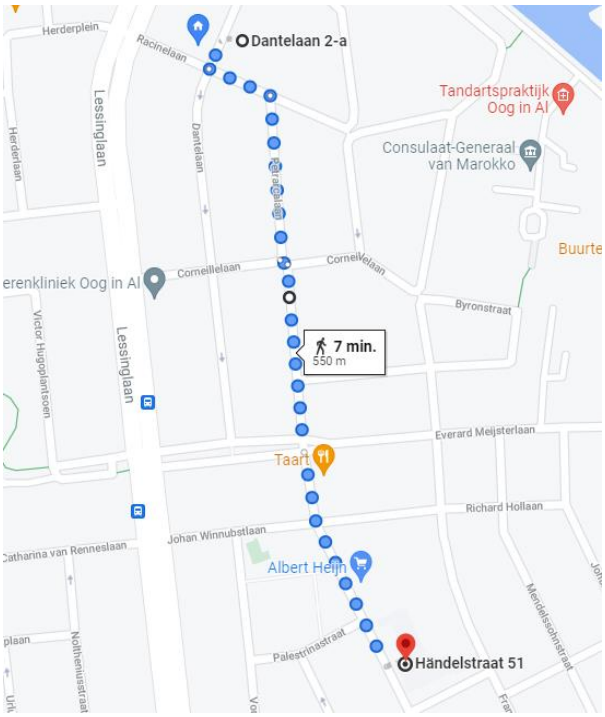

De onderstaande veiligheidsregels worden gehanteerd (en aan de kinderen geleerd) bij het lopen en oversteken:

- Alle kinderen en pedagogisch medewerkers dragen een veiligheidshesje
- De kinderen lopen twee aan twee (en mogen niet rennen op de stoep)
- Bij elke hoek en elk oversteekpunt wacht de groep op elkaar
- 1 pedagogisch medewerker loopt voorop en 1 pedagogisch medewerker loopt achteraan. De overige pedagogisch medewerkers lopen verdeeld tussen de kinderen in.

Bij het oversteken gaat de achterste pedagogisch medewerker in het midden van de weg staan en sluit weer achteraan in de groep na het oversteken.

Buitenspelen

Wij zijn elke BSO (mid)dag buiten om daar te spelen en/of activiteiten te ondernemen. Het weer moet echt de hele middag heel slecht zijn, willen wij binnenblijven. In dat geval bieden wij alternatieve activiteiten aan om de energie te kunnen uiten, zo kunnen wij als het nodig is de gymzaal van de school gebruiken.

De buitenruimte is ruim en overzichtelijk en er is ruim buitenspeelmateriaal aanwezig. Er is een grote schip- constructie met een glijbaan aanwezig, een duikelrek, een grote zandbak en een omheind voetbalveldje. Er is ook een schuur met allerlei soorten fietsen en skelters aanwezig, die door de BSO kinderen gebruikt worden bij het buiten spelen.

Uitstapjes

Tijdens vakanties, en soms ook gedurende reguliere schoolweken, maken wij kleine uitstapjes binnen de wijk naar bijv. het park Oog in Al of de bibliotheek en grotere uitstapjes binnen en buiten de regio naar bijv. een dierentuin of museum. Ouders worden altijd ruim van tevoren geïnformeerd over de grote uitstapjes en de condities waaronder deze plaatsvinden. Kinderen kunnen alleen meegaan met grote uitjes als daarvoor expliciete toestemming is verleend door de ouders middels toestemmingen in het ouderportaal.

Bij uitstapjes wordt de begeleiding afgestemd op de groepsgrootte en de wijze van vervoer. De kinderen reizen in principe vanaf de BSO locatie en worden aan het einde daar ook weer teruggebracht, zodat wij de dag met elkaar kunnen afronden en afsluiten. Soms wordt daarvan afgeweken doordat wij op één centrale plaats in de wijk starten, dit wordt dan duidelijk en tijdig gecommuniceerd. Bij een uitstapje in de wijk zoals in het nabijgelegen park Oog in Al krijgen de kinderen alleen een veiligheidshesje aan. Als het uitstapje buiten de wijk plaatsvindt, krijgen de kinderen ook een veiligheidsarmbandje met het telefoonnummer van de BSO erop.

Gebruik televisie, computer en mobiele telefoons

Kinderen komen al heel jong in aanraking met televisie, computer en mobiele telefoons. BSO Oog in Al gaat daar zorgvuldig mee om. Bij de jonge kinderen van De Stoere Stapjes worden geen computer, WII of mobieltjes gebruikt. Bij de vakantieopvang of op studiedagen kan gebruik worden gemaakt van het Digibord in het kleuter lokaal. Zo kunnen we via internet kijken naar programma's en (teken)films die geschikt zijn voor de leeftijdsgroep. Deze activiteit wordt alleen ingezet bij slecht weer of aan het einde van een vakantie- of studiedag. Wil je meer hierover weten, vraag dit gerust na bij de groepsleiding van de locatie.

Tussendoortjes en maaltijden

Het drinken en eten is een ontmoetingsmoment, een sociale activiteit aan het begin van de middag en tussendoor. Bij het samenstellen van ons aanbod gaan wij uit van gezonde en bij de leeftijd passende voeding en hoeveelheden. Wij houden zoveel mogelijk rekening met de individuele wensen vanuit overtuiging of vanwege medische redenen.
In ons voedingsbeleid staat uitgebreid beschreven wat er op welk moment wordt aangeboden. Dit is te vinden op onze website www.bso-ooginal.nl . Tevens zijn hierin ook de afwijkingen beschreven, zoals het eten op speciale dagen.

Bijzondere momenten

Er wordt stilgestaan bij bijzondere momenten zoals verjaardagen van kinderen en van de groepsleiding, de geboorte van een broertje/zusje en bij afscheid. Er wordt gezongen, je kind ontvangt een door de groepsleiding geschreven kaart en een kleinigheidje en mag trakteren. Deze traktatie wordt altijd verzorgd door de BSO zelf, je hoeft dus zelf niet voor een traktatie te zorgen. Wij zorgen voor een nét wat lekkerder koekje dan op andere dagen, uiteraard passend binnen ons voedingsbeleid.

Begeleiding

Kinderparticipatie

Wij vinden het belangrijk dat kinderen zelf keuzes kunnen maken. Kinderparticipatie is daarom essentieel voor onze manier van werken. We volgen daartoe zoveel mogelijk de behoeftes en initiatieven van het kind. Dit betekent o.a. dat kinderen ideeën kunnen aandragen voor activiteiten. Tijdens eetmomenten praten we regelmatig over allerlei zaken die de BSO aangaan. Zoals: regels, welke spelletjes ze leuk vinden, omgang met elkaar. Bij het samenstellen van het activiteitenaanbod en de aanschaf van materiaal hebben de kinderen natuurlijk een stem. We luisteren goed naar hun behoefte en meningen en kijken daarbij naar de mogelijkheden in plaats van de onmogelijkheden.

Wij ondersteunen kinderen in het kenbaar maken van hun wensen en creëren een sfeer waarin zij zich veilig voelen. We ontvangen hun initiatieven en spelen hierop in. We helpen kinderen keuzes te maken als ze dit moeilijk vinden. We stemmen onze manier van handelen telkens af op het ontwikkelingsniveau van het individuele kind.

Ziek-/afmelden van uw kind

Wij vragen je om je kind tijdig telefonisch of via het ouderportaal af te melden, indien het ziek is of om een andere reden (feestje, afspreken met een vriendje etc.) niet aanwezig is. Op alle locaties is een voicemail aanwezig.

Als je kind ziek is willen wij graag weten om welke ziekte het gaat, zodat we eventueel de andere ouders ook kunnen informeren middels informatie op de (voor)deur van de locatie. Medicatie wordt alleen door ons aan je kind gegeven, indien het voorzien is van de naam van je kind, de (houdbaarheid)datum en het in de originele verpakking zit. Je tekent hiervoor het formulier "Verklaring Medicijn Toediening".
Ook bij hoofdluis dien je ons te informeren. Je wordt in dat geval gevraagd om je kind eerst te behandelen met luizenshampoo en -kam, voordat je kind weer naar de BSO kan komen.

Medische handelingen

Een aantal pedagogisch medewerkers zijn in het bezit van een BHV-EHBO diploma. Als er consultatie van een arts voor een kind nodig is, nemen we contact met de ouders op. Alleen als de ouders niet bereikbaar zijn, nemen we zelf contact op met de huisarts van het kind. De gegevens van de huisarts zijn bij ons bekend. Indien dit verandert, geef het dan graag aan ons door.
Als het nodig is om direct medische hulp in te roepen, bellen we 112. Tegelijkertijd worden de ouders (of het andere noodnummer dat bij ons bekend is) ook gecontacteerd.

Huisarts:	030-2988555 (Huisartspraktijk Oog in Al in de Händelstraat)
HAP:	088-1309620(Leidsche Rijn) / 088-1309670 (stad Utrecht)
Ziekenhuis:	088-3203000 (St. Antonius in Leidsche Rijn)

Seksuele ontwikkeling

Jonge kinderen kunnen heel nieuwsgierig zijn naar hun lijf en dat van anderen. Ze worden zich bewust van de lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes. 'Doktertje' spelen en 'vader & moedertje' zijn favoriet in de kleuterleeftijd. Deze spelletjes zijn een normaal onderdeel van de seksuele ontwikkeling. We stellen hier wel regels aan en we begrenzen het. Het doel hiervan is kinderen bewust te maken van hun eigen grenzen en die van anderen. Bijvoorbeeld door de regels dat we voorzichtig met elkaar moeten zijn, en dat kinderen 'nee' mogen zeggen als ze iets niet prettig vinden en dat er buiten het wc-moment niet wordt toegestaan dat er kleren uit worden getrokken (behalve om het wat koeler te krijgen bijv. bij warm weer). Ook zijn we er alert op dat er niets in lichaamsopeningen (mond, oor, neus, vagina, billen) wordt gestopt.
Wij hebben hierin een observerende taak, zodat we altijd weten wat er bij de kinderen speelt. Jonge kinderen willen alles weten. Dit geldt ook voor seksualiteit. Zwangerschap en geboorte hebben voor jonge kinderen nog geen relatie met seksualiteit. We vinden het wel belangrijk om op hun vragen in te gaan. Dit doen we dan ook zo veel mogelijk.

Op vragen van kinderen gaat de pedagogisch medewerker serieus in, ook worden geslachtsdelen bij de naam genoemd, o.m. vagina en piemel. Er wordt geleerd dat geslachtsdelen en billen privé zijn en dat daar niet door andere kinderen aangezeten wordt. In plaats daarvan kunnen kinderen erover praten of bijvoorbeeld naar wijzen.
We maken geen foto's of film opnamen van blote kinderen.

Oudercontacten

Het eerste oudercontact vindt plaats tijdens de eventuele rondleiding en het intakegesprek. Verder is er natuurlijk altijd de dagelijkse overdracht tijdens het ophalen van je kind en word je jaarlijks een 10-minuten kind gesprek aangeboden en is er natuurlijk altijd de dagelijkse overdracht tijdens het ophalen van je kind.
Mocht je naast deze momenten behoefte hebben aan een gesprek, dan kun je natuurlijk altijd de mentor van jekind of de locatie coördinator aanspreken om een afspraak te maken.
Naast deze individuele contacten wordt er minimaal één keer per jaar een ouderavond georganiseerd, vaak met/door de (centrale) oudercommissie.

Oudercommissie

Het is belangrijk dat ouders kunnen adviseren bij belangrijke onderwerpen betreffende de opvang van hun kind(eren). De Wet Kinderenopvang stelt hiervoor een oudercommissie (OC) verplicht in ieder kinderverblijf en geeft de oudercommissie adviesrecht op diverse punten. De Wet Kinderopvang stelt verder eisen aan de samenstelling van de OC en aan het reglement. Wie er in de OC zit, vint je op het informatiebord van alle locaties. Daarnaast kun je hier ook de algemene informatie voor ouders vinden, zoals bijv. de notulen van de OC-vergaderingen en de contactgegevens van de OC.
Iedere locatie heeft een eigen OC, die samen de centrale oudercommissie (COC) vormen. Voor meer informatie over de leden van de oudercommissie zie de website http://www.bso-ooginal.nl/.
Je kunt de (centrale) oudercommissie bereiken via oudercommissie.bso.ooginal@gmail.com.

Heb je als ouder interesse in lidmaatschap van een van de OC 's, dan kun je jeinteresse kenbaar maken of verdere informatie opvragen bij Annemieke Vermunt (directeur) via mail (info@bso-ooginal.nl) of telefonisch (030 - 20 800 55).

Website

Op de website van BSO Oog in Al (www.bso-ooginal.nl) kunt u als ouder allerlei informatie terugvinden zoals bijvoorbeeld de GGD-inspectie rapporten en de geplande activiteiten voor de aankomende vakantieopvang. Ook de inschrijf- en toestemmingsformulieren, alsmede onder andere ons voedingsbeleid, kun je daar vinden.

Samenwerking

Sinds 2018 hebben BSO Oog in Al en de St. Dominicusschool een samenwerkingsovereenkomst voor een intensieve, structurele, inhoudelijke, pedagogische samenwerking ten behoeve van een bredere ontwikkeling van de kinderen.
In april 2021 tekenden BSO Oog in Al en de 2e Marnixschool een intentieverklaring voor de verkenning van een gezamenlijke integrale kind benadering.
BSO Oog in Al wil samen met het onderwijs handelen vanuit een gezamenlijke pedagogische visie en kernwaarden. Met als doel:
• Kinderen te stimuleren in hun brede ontwikkeling en hen continuïteit te kunnen bieden in een herkenbare en veilige omgeving;
• Ouders kunnen rekenen op een gelijkgestemde omgeving voor onderwijs en opvang, die ruimte biedt aan de overeenkomsten en verschillen tussen kinderen;
• De kennis en ervaring van alle medewerkers te benutten en daarmee een verrijking en verdieping van het aanbod te kunnen realiseren.

In juni 2022 tekenden BSO Oog in Al en de 2e Marnixschool een samenwerkingsovereenkomst voor een intergrale kindbenadering
BSO Oog in Al wil samen met het onderwijs handelen vanuit een gezamenlijke pedagogische visie en kernwaarden. Met als doel:
• Kinderen te stimuleren in hun brede ontwikkeling en hen continuïteit te kunnen bieden in een herkenbare en veilige omgeving;
• Ouders kunnen rekenen op een gelijkgestemde omgeving voor onderwijs en opvang, die ruimte biedt aan de overeenkomsten en verschillen tussen kinderen;
• De kennis en ervaring van alle medewerkers te benutten en daarmee een verrijking en verdieping van het aanbod te kunnen realiseren.

Onze samenwerking met het onderwijs komt op de volgende manier tot uiting:

- Zowel de VSO, als TSO en BSO wordt verzorgd door BSO Oog in Al. Hierdoor ontstaat een sterke doorgaande lijn in de dag van een kind.
- De pedagogisch medewerkers van BSO Oog in Al worden ook ingezet op school,
    - Inval van pedagogisch medewerker(s) in de klas als onderwijsassistent voor het begeleiden van zogenaamde 'arrangementsleerlingen'.

    - Inval van lesbevoegde pedagogisch medewerkers als inval-leerkracht.
    - Ondersteuning leesonderwijs.
- Er zijn op de verschillende niveaus periodieke gezamenlijke overlegmomenten tussen beide teams.
- Waar mogelijk volgen we gezamenlijk opleidingen zoals bv kinder-EHBO.
- Er zijn diverse gezamenlijke werkgroepen actief voor o.a. huisvesting, inhoudelijk/ samenhangend aanbod en pedagogische visie & waarden.
- We stemmen activiteiten op elkaar af en/of pakken ze gezamenlijk op.

Borging van de kwaliteit

Inzet personeel

Alle pedagogisch medewerkers in ons team zijn gekwalificeerd. De kwalificatie-eisen om als pedagogisch medewerker te mogen werken zijn vastgelegd in de CAO Kinderopvang.

De pedagogisch medewerkers werken met vaste diensten. Op de reguliere BSO-middagen werken we van 13.30uur tot 18.00/18.15 uur. Op studie- en vakantiedagen hebben we twee soorten diensten: een hele dag (8.15 tot 18.15 uur) of een halve dag (7.00/08.15 tot 13.30 uur of 13.00 tot 18:15uur). Ons streven is dat er voor ieder kind altijd minstens één bekend gezicht aanwezig is.

Voorkomen ongewenste omgangsvormen door medewerkers

Al onze pedagogisch medewerkers dienen voor aanvang van hun werkzaamheden een zogenaamde Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te overleggen. Iedereen die aanwezig is op de locatie waar de kinderen opgevangen worden dient in het Personen register ingeschreven te zijn, zo wordt een constante screening geborgd.

Om binnen iedere BSO locatie die maatregelen te nemen die het risico op seksueel misbruik of mishandeling van kinderen zo klein mogelijk maken is een aparte inventarisatie gedaan aan de hand van het inventarisatie formulier ‘grensoverschrijdend gedrag’. Deze inventarisatie wordt jaarlijks gedaan en besproken met het team en de oudercommissie.

Stagiaires op de groep

Regelmatig worden wij op de groep ondersteund door stagiair(e)s, die een beroepsopleiding volgen. Deze stagiair(e)s staan boventallig en nooit alleen op de groep. De stagiair(e) is één tot vier middagen per week aanwezig en gaat de andere dagen naar school. De stagiair(e) biedt ondersteuning bij de verzorging van kinderen, bij de uitvoering van activiteiten, maar heeft niet de eindverantwoording. Al onze stagiair(e)s dienen voor aanvang van hun stage een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te overleggen en ingeschreven te zijn bij het Personen register.

Ondersteuning op de groep door andere volwassenen

Wij maken soms gebruik van vaste vrijwilligers. Voor extra activiteiten zoals een workshop, trekken we uitsluitend gediplomeerde krachten aan. Zij moeten net als iedereen die in de kinderopvang werkt een VOG overleggen, voordat ze hun activiteiten bij ons starten. Als er een activiteit door een externe workshopaanbieder wordt verzorgd, is er daarnaast altijd een pedagogisch medewerker van de BSO aanwezig.

Taal

Onze voertaal is Nederlands.

Werkinstructies & protocollen

Naast het algemeen pedagogisch beleid en het pedagogisch werkplan zijn ook allerlei werkinstructies en protocollen op de locatie aanwezig, bedoeld om de veiligheid en gezondheid van de kinderen en de kwaliteit van de leefomgeving op de BSO zo goed mogelijk te borgen. Zo zijn er instructies en (veiligheids)eisen bij het ondernemen van een uitstapje en hoe we omgaan met pesten. Deze werkinstructies en protocollen worden periodiek geëvalueerd en bijgesteld. Niet alleen door aanpassingen van richtlijnen door bijvoorbeeld de GGD of het Voedingscentrum, maar ook door input van de pedagogisch medewerkers, de pedagogisch beleidsmedewerker en/of ouders.

Activiteitenbeleid

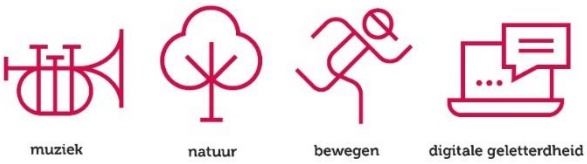

Binnen BSO Oog in Al werken we volgens het activiteitenbeleid, we hebben 4 pijlers. Dit zijn gebieden die wij erg belangrijk vinden om met regelmaat aan bod te laten komen. Als uitgangspunt voor al onze activiteiten staan de volgende zaken voorop: Talent ontwikkeling, proces versus product en de algehele brede kindontwikkeling.

Niet tevreden? Vertel 't ons.

Goede samenwerking tussen ouders en pedagogisch medewerkers is in het belang van het welzijn van de kinderen. Daar zetten wij ons van harte voor in. Het kan voorkomen dat u van mening verschilt met een pedagogisch medewerker of ergens ontevreden over bent. Wij vragen u dit in eerste instantie te bespreken met de betreffende pedagogisch medewerker of met de locatie coördinator.
Klachten worden afgehandeld conform het klachtenreglement, dat ook te vinden is op onze website.

Opvoedingsdoelen in de praktijk

Omdat De Stoere Stapjes in een school gevestigd is, is het extra belangrijk om de kinderen zich ‘thuis’ te laten voelen in de groep en op de locatie. Hierin heeft de groepsleiding een belangrijke taak. Dit doen zij door het creëren van een huiselijke sfeer in de vorm van een persoonlijk gesprek en huiselijke rituelen.

De groepsleiding speelt ook een belangrijke rol in de contacten met ouders. Zij kent alle ouders en zorgt voor een goede overdracht. Niet alleen de knelpunten worden gecommuniceerd, maar ook de leuke, alledaagse ervaringen van de kinderen op de BSO, waaruit blijkt dat wij het kind echt gezien hebben in zijn eigenheid en ontwikkeling. Vooral bij het ophalen van de kinderen wordt de tijd genomen voor een (kort) praatje of overleg.

Verder is het belangrijk dat de kinderen gestimuleerd worden op allerlei gebieden (motorisch, emotioneel, cognitief, zelfstandigheid). We stimuleren kinderen ook op creatief vlak en hun talenten worden in het licht gezet. We vinden het belangrijk dat de kinderen vrij zijn om zelf te bepalen wat ze willen doen en te ervaren waar ze zelf zin in hebben. De kinderen gaan nog veel leren. De groepsleiding kan zich goed inleven in de leeftijdsgroep en laat kinderen zoveel mogelijk zelf proberen, maar heeft daarbij wel een sturende en begeleidende rol. Er is een passende balans tussen vrijheid en geborgenheid. Er wordt verder niet alleen naar individuen gekeken, maar ook naar het functioneren van de groep als geheel. Groepsactiviteiten en vriendschappen worden aangemoedigd.

Op basis van het pedagogisch beleidsplan hanteert BSO De Stoere Stapjes de volgende vier opvoedingsdoelen:

1. Het bieden van sociale en van (emotionele) veiligheid;
2. Het bieden van de gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties;
3. Het bieden van de gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties;
4. Het bieden van de kans om zich de waarden en normen (de cultuur) van de samenleving eigen te maken; socialisatie.

Bovenstaande vier opvoedingsdoelen worden in de volgende paragrafen hierna vertaald naar de dagelijkse praktijk. Dit doen we door middel van de volgende vijf pedagogische middelen:

1. De pedagogisch medewerker-kind interactie
2. De fysieke omgeving (de binnen- en buitenruimte)
3. De groep
4. Het activiteitenaanbod
5. Het spelmateriaal

Elk van de vier opvoedingsdoelen kan door elk van de vijf middelen, in verschillende mate, gerealiseerd worden. Het programma van BSO De Stoere Stapjes is zo ingericht dat dit in de praktijk zo werkt. Zo wordt een optimaal pedagogisch klimaat bereikt.

Dit pedagogisch werkplan is een aanvulling op het algemeen pedagogisch beleidsplan. Alle pedagogisch medewerkers van BSO De Stoere Stapjes werken op basis van de inhoud van dit pedagogisch werkplan en worden in de praktijk ondersteund door een pedagogisch coach. Het pedagogisch beleids- en werkplan zijn op een vrij toegankelijke plaats op locatie beschikbaar en in te zien door ouders en is ook te vinden op onze website.
Ouders ontvangen voor de start op deze BSO locatie een informatiebrochure waarin de hoofdlijnen van het pedagogisch beleids- en werkplan aangevuld zijn met praktische informatie.

1. Het bieden van sociale en emotionele veiligheid

Het zorgdragen voor een gevoel van veiligheid bij kinderen is het belangrijkste opvoedingsdoel. Bij onze BSO kunnen kinderen zich ontspannen en kunnen zij zichzelf zijn. Als een kind zich niet op zijn gemak voelt, zal het zich mogelijk minder of niet goed kunnen ontwikkelen. Daarmee is het bieden van emotionele veiligheid de basis voor het bereiken van de andere drie opvoedingsdoelen. In de volgende paragrafen wordt beschreven hoe BSO De Stoere Stapjes via de verschillende pedagogische middelen ervoor zorgt dat kinderen zich veilig en thuis voelen op de BSO.

Pedagogisch medewerker-kind interactie
De basis van de interactie is een sensitief-responsieve houding van de groepsleiding: zij zijn gevoelig voor wat de kinderen bezighoudt en reageren daar op een passende wijze op. Zij hebben plezier in wat de kinderen doen, vertellen, ontdekken en laten dat merken.

Voordat kinderen starten bij de BSO en/of VSO vindt er een intakegesprek plaats, dit is al een eerste kennismaking. Op het moment dat de kinderen naar groep 3 en dus een andere BSO locatie overgaan, vindt er een overdacht tussen de locaties plaats. Ook hebben de kinderen in één van de laatste weken voor de grote vakantie de mogelijkheid om kennis te maken met de nieuwe BSO locatie, waar ze vanaf het volgende schooljaar naartoe gaan. Dit is BSO locatie De Zevensprong.

Nieuwe kinderen worden in de beginperiode extra in de gaten gehouden door de vaste groepsleiding van de kleurgroep waar het kind in komt en indien nodig extra begeleid bij het innemen van een plek in de groep. Bij BSO De Stoere Stapjes zijn in totaal per (mid)dag maximaal 60 kinderen aanwezig en dat kan soms wat overweldigend zijn in het begin. Extra begeleiding door de groepsleiding is dan van groot belang. De groepsleiding laat duidelijk merken dat het kind welkom is en vertelt dat zij het fijn vindt dat het kind bij onze BSO komt. Nieuwe kinderen krijgen bij aanvang een rondleiding door de ruimte en worden gewezen op alle activiteiten en spelletjes die gedaan kunnen worden. Er wordt gekeken welke kinderen uit dezelfde klas komen om zo nog meer veiligheid aan het nieuwe kind te bieden. Ook worden de belangrijkste huisregels voor kinderen uitgelegd. Er worden extra contactmomenten gecreëerd tussen de groepsleiding en kind en ouders indien nodig. Na drie maanden wordt er geëvalueerd hoe het gaat met het kind en de bevindingen worden weergeven in een kort observatieverslag.

Er wordt groot belang gehecht aan vaste groepsleiding die werkt op vaste dagen op vaste groepen. In geval van ziekte of vrije dagen van een pedagogisch medewerker wordt er voor vervanging eerst gekeken binnen de locatie en organisatie zelf, daarna wordt een beroep gedaan op vaste oproepkrachten en pas daarna wordt een (vaste) uitzendkracht ingeschakeld.

Binnen BSO De Stoere Stapjes wordt er gewerkt met basisgroepen, met elk een eigen kleur. Kinderen worden bij de start van het schooljaar ingedeeld in een basisgroep. Elke dag is er voor elke basisgroep minstens één pedagogisch medewerker verantwoordelijk. Deze is verantwoordelijk voor het wenproces, voor de overdracht naar ouders en collega's en is algemeen aanspreekpunt voor ouders en kind. Kinderen mogen zich binnen de locatie vrij bewegen en hoeven niet bij "hun" pedagogisch medewerker te spelen. Voor de dagelijkse overdracht kan de pedagogisch medewerker dus verwijzen naar een collega. Het eten en drinken uit school en in de middag gebeurt wel in de eigen basisgroep, in de eigen zaal. De foto's van de groepsleiding hangen bij de ingang van het lokaal.

De groepsleiding kent alle kinderen bij naam en begroet hen persoonlijk bij aanmelding bij binnenkomst. Zo voelt elk kind zich 'gekend', gezien en welkom op De Stoere Stapjes. Ons streven is om bij De Stoere Stapjes zowel mannelijke als vrouwelijke groepsleiding aanwezig te hebben, zodat zowel meisjes als jongens zich kunnen identificeren met de groepsleiding. Door bovenstaand beleid zijn de kinderen vertrouwd met de groepsleiding en andersom. Kinderen en groepsleiding kennen elkaar en weten daardoor wat ze aan elkaar hebben.

Het is heel belangrijk dat de groepsleiding van de groep op één lijn staat met elkaar, waardoor voor elk kind duidelijk is welk gedrag wel en welk gedrag niet gewenst is. Dit maakt communicatie tussen de groepsleiding onderling van groot belang. Afspraken met kinderen en/of ouders worden dezelfde dag nog mondeling gecommuniceerd naar collega's die op dezelfde dag werken. Eventueel worden de afspraken op schrift gesteld, bij het kind dossier gevoegd en op relevante kind-lijsten gezet. Één keer per twee weken is er een locatievergadering met het team van De Stoere Stapjes en één keer per maand vindt er een gezamenlijke vergadering van alle locaties plaats.

De huisregels van de locatie zijn duidelijk voor alle kinderen. Zij worden elk jaar aan het begin van schooljaar herhaald, tussentijds worden zij collectief opgefrist en herhaald met de kinderen. De groepsleiding refereert hieraan bij het aanspreken/sturen van kinderen en vertelt er altijd bij waarom de regel bestaat, wat het effect van de regel is.

De groepsleiding ziet elk kind als een individu in de groep. Elk kind is anders en heeft andere behoeften. Kinderen die extra aandacht behoeven in verband met een bepaalde beperking of handicap krijgen deze ook (binnen ons vermogen en passend in de zorg voor de hele groep). Zo voelen ook zij zich 'thuis' bij De Stoere Stapjes. Als een kind zich niet fijn voelt of lijkt te voelen, dan wordt er ook extra aandacht aan het kind gegeven of, indien het kind dat niet wil, in ieder geval extra in de gaten gehouden. Dit gebeurt door het kind aan te bieden samen een spelletje te spelen of gewoon door interesse te tonen en een gesprekje aan te knopen. Ook kan het kind gekoppeld worden aan een ander kind. Dit geldt niet alleen voor het kind dat duidelijk heel verdrietig of boos is, maar ook voor het kind dat zich terugtrekt uit de groep of het kind dat heel ander gedrag vertoont dan normaal. Zowel de verbale als de non-verbale signalen van kinderen worden geobserveerd. De groepsleiding bekijkt zodoende elke dag (in meer of mindere mate) het functioneren van elk kind in de groep, zodat er snel en adequaat op de verschillende behoeften van de kinderen gereageerd kan worden. Door kinderen te zien als individuen is er ruimte voor elk kind om zichzelf te zijn. Er is ruimte

voor persoonlijke initiatieven en emoties. De kinderen hoeven niet allemaal hetzelfde te willen of te doen; elk kind is voor de groepsleiding even belangrijk en telt evenveel mee.

De groepsleiding en de kinderen praten met en luisteren naar elkaar. Dit begint vanaf het moment dat de kinderen uit school komen (bijv. bij het eten wordt over de dag gesproken) en eindigt pas als ze naar huis gaan (afscheid nemen). De groepsleiding luistert goed naar de kinderen en vraagt passend door naar de behoefte van elk kind. Zij stelt zich op als vertrouwenspersoon. Hierbij wel goed oplettend of kinderen op dat moment wel de behoefte hebben aan een persoonlijk gesprek.

Goede communicatie is van groot belang voor een goede relatie tussen groepsleiding en kinderen. De groepsleiding bewaakt dat iedereen rustig zijn verhaal kan doen. Er is een sfeer waarin elk kind het gevoel heeft dat hij of zij serieus genomen wordt en dat er naar hem of haar geluisterd wordt. Als een kind met een probleem bij de groepsleiding komt dan wordt daar ook voor het kind zichtbaar iets mee gedaan, anders is het vertrouwen van het kind in de groepsleiding verminderd of weg. Daartoe wordt er achteraf altijd even aan het kind gevraagd of het goed is opgelost.
Het stimuleren van het sociaal-emotioneel welbevinden gebeurt ook door periodiek extra aandacht te geven aan en het benoemen van de talenten van elk kind en het geven van complimenten.

Het is belangrijk om niet alleen de kinderen aandacht te geven waarmee het (tijdelijk) niet zo lekker gaat, maar ook juist aan de andere kinderen. De kinderen waarmee nooit problemen zijn en die geen aandacht uit zichzelf vragen krijgen anders minder aandacht, terwijl ook zij dat heel fijn vinden en het nodig is om zich te ontwikkelen. BSO De Stoere Stapjes streeft naar een goede relatie tussen groepsleiding en kinderen, waarbij respect voor elkaar centraal staat. Gezelligheid en humor spelen daarbij een belangrijke rol.
Bij het ophalen worden ook de ouders verwelkomd en geïnformeerd over hoe de dag van hun kind verlopen is.

Een aantal werkafspraken m.b.t. de veiligheid van de kinderen zijn vastgelegd in (locatie-specifieke) protocollen. Zo zorgt bijvoorbeeld het protocol ‘aan- en afmelden’ voor een eenduidige werkwijze in de juiste registratie van aanwezige kinderen.

Fysieke omgeving

De kinderen worden in een vaste ruimte opgevangen. Deze is dus bekend en vertrouwd voor het kind. De indeling van de ruimte van De Stoere Stapjes is aangepast aan de leeftijd van de kinderen die er worden opgevangen. Er zijn vaste plekken voor vaste activiteiten; dit schept duidelijkheid. Uit school gekomen gaan we eerst samen aan tafel, wat eten en drinken geeft rust.

Balans in de ruimte is belangrijk, zodat elk kind zich er veilig kan voelen en zich kan vermaken. Een belangrijke indeling is die in rustige en drukke gedeeltes. Elke van de drie opvangruimtes is ingedeeld in verschillende hoekjes. Er is een rustige zithoek waar een huiskamersfeer hangt om te kunnen lezen, kletsen of om een spelletje te spelen in een kleine groep. Rond de grote tafel kunnen grotere spellen gespeeld worden en hier vinden ook de activiteiten deels plaats. Er is ook een bouwhoek met verschillende bouw blokken zoals Duplo, Kapla, auto’s, dino’s, garage, dierentuin etc. en een poppenhoek met keukentje, poppen en andere benodigdheden voor huisje spelen. Er zijn plekken en mogelijkheden aanwezig waardoor kinderen zich naar behoefte even kunnen onttrekken aan de groep of met een grotere groep aan een gezamenlijke activiteit deel kunnen nemen. De buitenruimte is goed overzichtelijk, waardoor de kinderen en de groepsleiding elkaar in de gaten kunnen houden. Het schoolplein is ook voor de vriendjes en vriendinnetjes uit de buurt vrij toegankelijk. Wanneer het druk is op het schoolplein met kinderen uit de buurt gebruiken wij hesjes zodat we de BSO kinderen snel kunnen herkennen

Groep

Het is voor elk kind belangrijk om zich thuis te voelen in de groep. Elk kind is een individu in de groep. Dit realiseert de groepsleiding zich te allen tijde. Het gedrag of de specifieke wensen van een kind mogen echter niet schadelijk zijn voor de andere kinderen in de groep. Wij houden rekening met elkaar. Wij spreken elkaar aan bij lichamelijk en/of verbaal geweld, waarbij het gewenste gedrag uitgelegd en gestimuleerd wordt.

Bij voortdurend ongewenst gedrag wordt samen met het kind en de ouder(s) gewerkt aan een oplossing. Lukt dit niet voldoende, dan kan een kind uiteindelijk van de BSO geschorst worden.

BSO Oog in Al vindt dat kinderen van 4 en 12 jaar zoveel van elkaar verschillen dat de meest optimale opvang geboden kan worden in verschillende leeftijdsgroepen. De jongere kinderen hebben een andere drang naar zelfstandigheid dan de ouderen, de oudste kinderen kunnen daarin juist overweldigend zijn voor de jongsten. Zo zijn er vele voorbeelden te noemen.

De aanwezigheid van leeftijdgenootjes, vriendjes en vriendinnetjes in de groep speelt een grote rol bij het zich veilig voelen in een groep. Met bestaande vriendschappen tussen kinderen wordt uiteraard rekening gehouden, daarnaast stimuleert de groepsleiding ook het contact met andere kinderen. Dit gebeurt bijvoorbeeld door hen gezamenlijk een taak toe te bedelen in een groep. Soms vraagt de groepsleiding ook kinderen om elkaar te helpen in plaats van geholpen te worden door de groepsleiding. Hoe groter de sociale kring van kinderen bij de BSO, hoe meer ze zich er thuis voelen. Het is belangrijk dat de kinderen de andere kinderen bij naam kennen; dat ze weten bij wie ze in de groep zitten. Om deze reden wordt er ook gewerkt met vaste groepen.

Interacties tussen kinderen worden verder goed begeleid. Vooral de communicatie bij conflicten is belangrijk. Kinderen wordt geleerd door middel van een stappenplan (zie Bijlage I) problemen met elkaar op te lossen. Wij sluiten hierbij tevens aan bij de methodes van de St. Dominicusschool (Kanjermethode) en de 2e Marnixschool (Vreedzame School). De groepsleiding helpt de kinderen daarbij (indien nodig) duidelijk aan elkaar uit te leggen wat het gedrag van de ander voor hen betekent of helpt hen hun eigen gedrag uit te leggen en het weer goed te maken. Zo leren de kinderen in de groep ook rekening te houden met elkaar.

In dit opzicht is de groepsleiding extra alert op pestgedrag van kinderen. Pesten is schadelijk voor kinderen en heeft daarmee onze speciale aandacht. Kinderen leren dat pesten strijdig is met respectvolle omgang met elkaar, waarmee het dus ook niet op de BSO kan. Ze leren ook dat het goed en fijn is om op te komen voor een kind dat gepest wordt. Zo wordt er door groepsleiding èn kinderen op pestgedrag gelet en bijgestuurd. In de begeleiding kijken we niet naar de schuldvraag, maar richten wij ons op het stoppen van het pestgedrag door elkaar aan te spreken op inlevingsgedrag. Melding van pesten nemen wij uiteraard serieus, door observaties kijken wij naar de pester(s) – gepeste en werken samen aan het stoppen van pesten.

BSO Oog in Al heeft een protocol om pesten op de groepen tegen te gaan. Dit omgangsprotocol is een handvat voor pedagogisch medewerkers en tevens een verantwoording naar ouders en kinderen over onze regels en afspraken ten aanzien van onze omgangsnormen en waarden. Wij streven naar een pestvrije opvang, waarbij we elkaar respecteren. Zowel kinderen onderling als pedagogisch medewerker – kind, pedagogisch medewerkers – ouder en visa versa. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Door hierover open te communiceren ontstaat er een aanspreekcultuur.

De groepsleiding streeft naar een open en ontspannen sfeer in de groep. Tijdens de tafelmomenten worden groepsgesprekken gestimuleerd, waarbij ook gevoelige of persoonlijke onderwerpen aan bod kunnen komen. Het kennen van elkaars naam is belangrijk en wordt gestimuleerd door de groepsleiding. Dit gebeurt, met name aan het begin van het schooljaar, door het regelmatig bewust benoemen van elkaars namen of het spelen van spelletjes waarin het belangrijk is elkaars naam te kennen. Het groepsgevoel wordt verder gestimuleerd door het regelmatig organiseren van groepsactiviteiten. Door de kinderen samen te laten spelen en leuke dingen mee te laten maken in de groep, zullen ze zich er ook in thuis voelen.

Er wordt extra aandacht besteed aan kinderen die nieuw zijn of juist afscheid nemen (afscheidsritueel). Dit geldt ook voor kinderen die een ‘overgang’ meemaken van de ene naar een andere BSO locatie. Nieuwe kinderen worden verwelkomd en kinderen die weggaan worden uitgezwaaid. Dit zijn rituelen die kinderen een eigen plekje in de groep geven.

Activiteitenaanbod

Bij ons activiteitenaanbod gaat het in eerste instantie om het doen, het resultaat is een logisch gevolg van de activiteit. Samen plezier hebben, iets leren en ontdekken, jezelf ontwikkelen, jezelf leren kennen en steeds meer zelfredzaam c.q. behulpzaam worden.

Omdat de tijd die kinderen doorbrengen bij BSO De Stoere Stapjes hun eigen vrije tijd is worden ze niet verplicht om aan activiteiten mee te doen. De (groeps)activiteiten hebben vrijwel altijd een vrijwillig karakter, waardoor kinderen niet snel iets doen wat ze niet leuk vinden of waar ze niet zelf voor gekozen hebben. Bij een jonge groep kinderen zoals bij BSO De Stoere Stapjes wordt altijd extra tijd genomen om uitleg te geven over een activiteit, de kans is groot dat een kind het niet goed begrijpt en daardoor geen deel wil nemen.

Het meedoen aan activiteiten is plezierig, verbindend en leerzaam voor kinderen en vormt een essentieel onderdeel van het beleid van BSO De Stoere Stapjes. Er worden daarom veel activiteiten aangeboden. Het is verder belangrijk om verschillende soorten activiteiten aan te bieden, zodat elk kind bij de BSO zich aangesproken kan voelen. Een kind dat het fijn vindt om te sporten - maar daar bij de BSO geen gelegenheid voor heeft - zal daar minder gelukkig zijn. Bij BSO De Stoere Stapjes wordt daarom een variatie aan activiteiten aangeboden die leuk zijn voor deze leeftijd en ook voor jongens én meisjes. Tevens wordt er gevarieerd in aanbod ten behoeve van de verschillende competentiegebieden (motorisch, creatief, cognitief etc.) Kinderen kunnen dus zelf kiezen voor deelname aan een activiteit (zoals knutselen, theater maken, kleien, sporten, spelletjes in de gymzaal etc.) of zelf aan de slag gaan met de aanwezige materialen. Doordat er aangesloten wordt bij de thema's van school ontstaat er een doorgaande lijn in het aanbod.

In het activiteitenaanbod wordt ook rekening gehouden met jaarlijks terugkerende perioden en festiviteiten, zoals bijv. de seizoenen, Sinterklaas, Pasen en Kerstmis. Het werken met jaarlijks terugkerende thema's schept structuur en duidelijkheid in de opvang. Hierbij wordt wel rekening gehouden met het feit dat er op school (en thuis) ook vaak al aandacht is voor dezelfde thema's. Mocht het allemaal wat te veel worden dan doen we het bij De Stoere Stapjes wat rustiger aan en wordt er bijv. voor gekozen om iets heel anders of rustigs te gaan doen. Elk BSO(school)-jaar wordt traditioneel afgesloten met een feestweek.

De activiteiten bij BSO De Stoere Stapjes worden vooral door de eigen groepsleiding aangeboden op basis van de eigen kennis en talenten. Dit geeft een vertrouwd gevoel en het creëert een band tussen groepsleiding en kinderen. Bovendien kent de groepsleiding de kinderen goed en weet zij wat de kinderen aankunnen. Zo kunnen activiteiten 'op maat' worden aangeboden. Soms worden er experts van buitenaf ingeschakeld. Deze zijn dan altijd boventallig als begeleiding aanwezig.

Tijdens activiteiten worden de kinderen (actief of passief) begeleid door de groepsleiding, als ze dat nodig hebben. Hierbij valt o.a. te denken aan spelbegeleider zijn bij groepsactiviteiten, helpen omgaan met verliezen, aanwezig zijn op de achtergrond (observerend), de kinderen uitdagen om hun grenzen te verleggen of gewoon meedoen aan een spel of (knutsel)activiteit.

Spelmateriaal

Het aanwezige spelmateriaal sluit aan op de ontwikkelingsfase van de aanwezige kinderen. Er zijn voor elke leeftijdsgroep verschillende soorten speelgoed aanwezig. Ook houden wij rekening met het aanbod als gevolg van hypes onder de kinderen, door het aanschaffen van dit materiaal of juist het aanbieden van een volledig tegengesteld aanbod om zo een balans in het spelen en bewegen te kunnen houden.

Het speelgoed ligt op vaste plekken, waar de kinderen het zelf kunnen en mogen pakken. Als er materiaal is waarvoor toestemming gevraagd moet worden om het te pakken, dan wordt uitgelegd waarom dat nodig is. Als er nieuw spelmateriaal is legt de groepsleiding duidelijk uit hoe het gebruikt gaat worden, zodat de kinderen het zelfstandig

kunnen gebruiken. Er komt periodiek nieuw spelmateriaal bij, zodat er variatie in het aanbod blijft. Kinderen hebben ook inspraak bij de aanschaf van nieuw materiaal. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het opstellen van een verlanglijst voor Sinterklaas.

2. Het ontwikkelen van persoonlijke competenties (eigen identiteit en persoonlijkheid)

Persoonlijke competenties stellen een kind in staat om problemen op te lossen en zich aan te passen aan veranderende omstandigheden. Hierbij valt te denken aan persoonskenmerken als flexibiliteit, veerkracht, creativiteit, zelfstandigheid en zelfvertrouwen. In de volgende paragrafen wordt beschreven hoe BSO De Stoere Stapjes via de verschillende pedagogische middelen er zorg voor draagt dat kinderen de bovengenoemde persoonskenmerken kunnen ontwikkelen en daardoor kunnen opgroeien tot competente individuen.

Pedagogisch medewerker-kind interactie

De interactie tussen groepsleiding en kinderen speelt een belangrijke rol bij het ontwikkelen van de persoonlijke competentie bij kinderen. Er is daarom periodiek specifiek aandacht voor het herkennen/benoemen/ontdekken/ontwikkelen van eigen en andermans talent en het stimuleren van sociaal-emotioneel welbevinden (o.a. d.m.v. complimenten). De groepsleiding is alert op de leermomenten van verschillende kinderen en benoemt/ bespreekt/ creëert deze bewust. Zij doet dit op een speelse, positieve wijze. De groepsleiding lokt de kinderen uit om net wat verder te gaan; om hun grenzen te verleggen. Zo worden kinderen gestimuleerd om deel te nemen aan een spel die helemaal onbekend voor ze is, of worden ze gestimuleerd om mee te doen met een knutselactiviteit waar knippen wordt gebruikt zodat ze leren knippen. Dit vereist een actieve houding naar het kind toe. De groepsleiding doet daartoe (bewust wel en niet) mee aan de activiteit en zorgt voor leermomenten. Zij zorgt ervoor, door het geven van complimenten, dat het kind zich competent voelt en probeert zichzelf te verbeteren. Er wordt goed gekeken naar wat het kind al kan en wat het kan doen om verder te komen. Op deze manier worden bijvoorbeeld verlegen kinderen gestimuleerd om mee te doen aan (groeps)activiteiten, samen met de groepsleiding. Later zullen zij de groepsleiding daar niet meer voor nodig hebben en uit zichzelf gaan meedoen. Daartegenover staat dat kinderen die dat nodig hebben getemperd worden door de groepsleiding. Zij worden geleerd om juist rustiger te reageren in bepaalde (spel)situaties. Kinderen die vaak een dominante rol hebben wordt bv. een andere rol toebedeeld of worden aangesproken op hun gedrag.

De groepsleiding heeft verder een voorbeeldfunctie bij het omgaan met veranderende situaties. Als er dingen anders lopen dan de kinderen willen, worden ze gestimuleerd om eerst zelf een oplossing te bedenken. Als ze er niet uitkomen helpt de groepsleiding hen, door middel van praten en oplossingen voorstellen, om daar (flexibel en positief) mee om te gaan. Als kinderen bijv. met iets willen spelen waar anderen al mee bezig zijn, leren ze om te vragen of ze mee kunnen doen of om af te spreken wanneer zij er dan mee kunnen spelen. Door de jonge leeftijd van deze groep kinderen wordt van de groepsleiding verwacht om veel uitleg te geven over verloop van de middag, speciaal in een veranderende situatie. De jongere kinderen voelen zich veilig als ze weten waar ze aan toe zijn.

Fysieke omgeving
Kinderen die zichzelf ontwikkelen hebben daarvoor de ruimte nodig. BSO De Stoere Stapjes voldoet aan de wettelijk verplichte oppervlakte. Er is genoeg ruimte voor alle kinderen om lekker hun eigen gang te gaan. De indeling in een druk en rustig gedeelte van de ruimte maakt verschillende activiteiten mogelijk, waardoor kinderen verschillende competenties kunnen ontwikkelen (bijvoorbeeld op sportief gebied, maar ook op creatief en cognitief gebied). Ook de buitenruimte stelt de kinderen in staat zich bepaalde (motorische) vaardigheden eigen te maken. Kinderen kunnen zich vrij bewegen tussen de binnenruimtes en buiten, wel moeten ze even vragen of ze naar buiten mogen zodat hier altijd toezicht is.

Het is voor kinderen ook mogelijk om zich even terug te trekken uit de groep, bijvoorbeeld op de bank. Zo kunnen ze over bepaalde ervaringen (bijvoorbeeld tegenslagen) nadenken en deze eventueel verwerken of oplossen. Dit kan alleen, maar ook met vriendjes of vriendinnetjes of samen met de groepsleiding.

Bij De Stoere Stapjes is duidelijk afgesproken welk gedrag wel en niet is toegestaan in de ruimte (en buiten). Er gelden huisregels zodat de kinderen duidelijkheid hebben en weten waar ze aan toe zijn. Deze regels worden elk jaar aan alle kinderen uitgedeeld en besproken. Zo kunnen ze veilig en ongestoord spelen. Als er tijdens het spel toch een ongeluk(je) gebeurt, wordt dit samen met de kinderen geëvalueerd.

Groep
Aangezien de groepen bij De Stoere Stapjes stabiel zijn, kennen de kinderen elkaar goed. Als kinderen elkaar goed kennen, spelen zij vaker samen en is hun spel van hoger niveau.

Als kinderen in een groep verblijven, kunnen zij zichzelf met anderen vergelijken. Vooral in groepsactiviteiten komt dit naar voren. Bijvoorbeeld in een voetbalwedstrijd: de winnaars voelen zich competent en delen hun vreugde met elkaar, de verliezers helpen elkaar het verlies te verwerken/relativeren en daar op een goede manier mee om te gaan (eventueel met behulp van de groepsleiding). De groepsleiding leert de kinderen dat winnen leuk is, maar niet het belangrijkste. Het gaat om het plezier van met elkaar spelen.

Als een kind goed in iets is, is het leuk om dat ook van andere kinderen te horen. Dat kan in de groep. Er is altijd ruimte voor kinderen om hun eigen dingen te doen, die ze goed kunnen en leuk vinden. Er wordt dus vaak aandacht geschonken aan de prestaties van de kinderen door hun werkstukken regelmatig te tentoonstellen.

Doordat kinderen in de groep verblijven, leren ze een heleboel persoonlijke eigenschappen, zoals incasseren, profileren, respecteren en aanpassen. Kinderen leren omgaan met hun plek in de groep, bijvoorbeeld de oudste of juist de jongste zijn.
In een groep is altijd interactie. Kinderen doen ervaringen op en leren daarvan. De groepsleiding helpt bij het benoemen van bepaalde gevoelens en zoekt samen met de kinderen oplossingen bij problemen. Kinderen kunnen en mogen echter ook elkaar helpen en ook daar leren ze weer van.

Activiteitenaanbod
Om te zorgen dat kinderen de aangeboden activiteiten leuk vinden en er ook nog wat van kunnen leren, sluiten deze aan bij het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Plezier staat bij de activiteiten voorop. Doordat de groepsleiding een grote rol speelt bij de activiteiten, staat zij dicht bij de kinderen. Zij kan de kinderen daardoor stimuleren in de activiteit en belangrijke en leuke leermomenten creëren voor de kinderen.

Er is bij De Stoere Stapjes een groot aanbod aan activiteiten. Hierbij is er een balans tussen activiteiten die kinderen individueel kunnen doen en groepsactiviteiten. Dit wordt vooral gedaan in de vorm van eendaagse activiteiten. Deze worden door de groepsleiding zelf geleid, waarbij de kinderen in een klein groepje bezig zijn met een bepaalde activiteit. Een paar keer per jaar wordt een themaweek aangeboden, dat wil zeggen dat er in een bepaald thema de hele week activiteiten worden aangeboden. Deze sluit altijd aan bij het thema waar de St. Dominicusschool op dat moment mee werkt. De activiteiten zijn vrijwillig en daarmee gezellige en veilige leermomenten voor de kinderen. De activiteiten worden afgerond, door bijvoorbeeld een tentoonstelling of uitvoering.

Er bestaat elk jaar een grote variatie in activiteiten die aangeboden worden, zodat er voor elk kind wel iets te doen is. Er worden regelmatig sport- en spelactiviteiten gedaan, zoals tikkertje, voetbal, buskruit/verstoppertje en groepsspelletjes zoals krantenmeppertje of door fluisteren.
De periodiek terugkerende talenten- en complimentenweek is een goed voorbeeld van activiteiten die kinderen helpen hun persoonlijke competentie te ontdekken en verder te ontwikkelen.

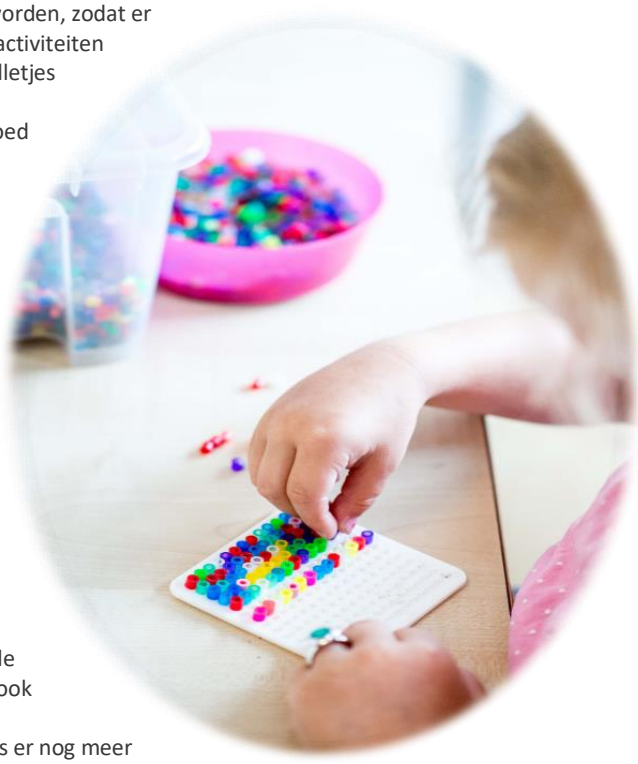

Spelmateriaal
Het spelmateriaal sluit aan bij de wensen van zoveel mogelijk kinderen. Er is daarom voor kinderen van elke aanwezige leeftijd spelmateriaal aanwezig. Als kinderen het speelgoed te moeilijk of juist te weinig uitdagend vinden zullen ze er niet mee gaan spelen. Er is bewust ook materiaal aanwezig waar kinderen alleen mee kunnen spelen. Zo volgen ze hun eigen niveau en kunnen ongehinderd oefenen, uitproberen en leren.

Het aanwezige spelmateriaal leert kinderen op allerlei gebieden om zich verder te ontwikkelen: gezelschapsspellen (cognitief, omgaan met geluk hebben, winnen, verliezen), bouwmateriaal (fantasie, motoriek, omgaan met tegenslagen), knutselmateriaal (creatief, motoriek), toneelspullen (fantasie), boeken (taal) en sport (motoriek, wedstrijdelement). De groepsleiding is op de hoogte van de mogelijkheden van het aanwezige spelmateriaal en zet dit materiaal ook bewust en doelgericht in. Ook het spelmateriaal van school dat in de kleuterlokalen aanwezig is wordt door de BSO kinderen gebruikt. Zo is er nog meer differentiatie in het aanbod en kunnen ze nog meer leren.

Er zijn regels met betrekking tot het gebruik van het spelmateriaal. Kinderen leren alles netjes te gebruiken en ook weer op te ruimen als ze klaar zijn of niet verder gaan. Tijdens het spel leren kinderen zich ook houden aan regels die gemaakt zijn ten behoeve van het spelverloop. Duidelijke regels zijn belangrijk; deze worden samen met de kinderen besproken of gemaakt. In onderling overleg mogen kinderen de regels aanpassen aan hun eigen spel.

3. Het ontwikkelen van sociale competenties

Het ontwikkelen van sociale competenties is van groot belang voor kinderen. Het stelt hen in staat om zich te ontwikkelen tot personen die goed functioneren in relaties met andere mensen. Hierbij valt te denken aan het kunnen communiceren, samenwerken, verplaatsen in (de gevoelens van) een ander, helpen, conflicten voorkomen en/of oplossen en het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid. Het is heel belangrijk om ervoor te zorgen dat kinderen zoveel mogelijk positieve ervaringen opdoen in hun contacten met andere kinderen. Immers negatieve ervaringen kunnen leiden tot een gevoel van wantrouwen, terwijl positieve ervaringen juist vertrouwen opbouwen. Kinderen zullen zich dan veilig voelen in een groep. In de volgende paragrafen wordt beschreven hoe het team van BSO De Stoere Stapjes, via de verschillende pedagogische middelen, ervoor zorgt dat er een klimaat ontstaat, waarbij kinderen hun sociale competenties kunnen ontwikkelen.

Pedagogisch medewerker-kind interactie
De groepsleiding speelt een belangrijke rol bij het ontwikkelen van sociale competenties, doordat zij de kinderen, indien nodig, ondersteunt in hun interacties met elkaar. De groepsleiding is goed op de hoogte van de sociale structuur van de groep. Zij observeert het gedrag van de kinderen in de groep en grijpt in als het niet goed gaat of lijkt te gaan. Dit kan bijv. gebeuren als een kind niet goed voor zichzelf op kan of durft te komen. Als de communicatie tussen kinderen niet goed verloopt en er daardoor vervelende situaties ontstaan, helpt de groepsleiding de kinderen hun gevoelens en wensen aan elkaar duidelijk te maken. Kinderen leren hun eigen gevoelens duidelijk te verwoorden; daarbij luisteren ze ook goed naar de ander. Samen trekken ze dan conclusies en vinden een oplossing die voor alle betrokkenen werkt.

Contacten tussen kinderen worden door de groepsleiding gestimuleerd. Het is fijn om samen te spelen en ervaringen op te doen. Vriendschappen zijn belangrijk voor iedereen. Als meerdere kinderen alleen spelen stimuleert de groepsleiding het verbinden van hun spel of nodigt hen uit tot een gezamenlijke activiteit of gesprek. De groepsleiding helpt kinderen ook om verder te kijken dan de kinderen waar ze normaal mee spelen, door ze bijvoorbeeld een gezamenlijke taak te geven. Zo kunnen kinderen onverwachts leuke ervaringen opdoen met kinderen, met wie ze

anders niet zo snel zouden spelen. Ook kunnen er, in overleg en als het past binnen de groepsbezetting, incidenteel vriend(innet)jes mee naar de BSO komen. Deze kinderen worden aan het begin van de middag aan de groep voorgesteld. Ook wijst de groepsleiding de kinderen op het effect van hun gedragingen op andere kinderen. Zo leren de kinderen dat zij een voorbeeldfunctie hebben. De oudere kinderen mogen de groepsleiding ook helpen door de jongere kinderen bij activiteiten te begeleiden.

Fysieke omgeving

In de ruimtes van De Stoere Stapjes is veel variatie in mogelijkheden voor samenspel. Er zijn plekken waar kinderen individueel of in hele kleine groepjes iets kunnen doen (bijvoorbeeld spelletjes spelen, bouwhoek, huishoek), maar ook plekken waar een grotere groep kinderen hun gang kunnen gaan (bijvoorbeeld in de gymzaal of buiten). Door de inrichting van de (hoeken in de) ruimte ook af en toe te veranderen kunnen sociale contacten en spel ook gestimuleerd worden. Kinderen komen zo met verschillende vormen van samenspelen in aanraking en hebben telkens weer de keus waar zij aan mee willen doen.

Groep

Het verblijven in een groep biedt veel mogelijkheden tot het ontwikkelen van sociale competenties. In het spelen en samenzijn met elkaar oefenen kinderen hun sociale vaardigheden. Doordat de groepssamenstelling bij De Stoere Stapjes stabiel is, ontstaan er vriendschappen tussen de kinderen. Hierdoor voelen de kinderen zich met elkaar verbonden en zullen ze elkaar eerder helpen en gaan samenwerken. Kinderen die weinig aansluiting vinden, worden hierbij geholpen door de groepsleiding. Zij stimuleert bijv. een gezamenlijke activiteit door met het kind andere kinderen hiervoor uit te nodigen.

De kinderen in de groep leren ook dat ze niet de enige zijn en dat ze dus rekening houden met elkaar. Dit wordt ook gestimuleerd doordat er verschillen zijn tussen de kinderen (jong en oud, rustig en druk, jongens en meisjes). Wij ‘leven’ op een voor iedereen prettige manier samen bij de BSO. Dit is een goede oefening voor later. Een belangrijk element hierbij is het elkaar laten uitpraten. Door kinderen te leren rekening met elkaar te houden, zonder zichzelf daarbij weg te cijferen, leren ze om te gaan met sociale situaties. Ze leren situaties te ‘lezen’ en kunnen zo bijvoorbeeld conflicten voorkomen en/of oplossen. Er wordt zoveel mogelijk geprobeerd kinderen hun ruzies zelf op te laten lossen. Wij grijpen niet direct in, maar stellen ze in staat om het zelf op te lossen. Dat is belangrijk voor het ontwikkelen van de eigen zelfstandigheid. Als ze er niet uitkomen, of de fysieke en/of emotionele veiligheid komt in het gevaar, dan ondersteunen wij de kinderen.

De tafelmomenten zijn heel geschikt voor de groepsleiding om de sfeer in de groep te peilen en positief te beïnvloeden, zeker aan het begin van de middag. Het is rustig en de kinderen hebben aandacht voor elkaar. Er wordt daarom ruim de tijd genomen om met elkaar aan tafel te gaan.

Als er belangrijke gebeurtenissen hebben plaatsgevonden (op school, bij een kind thuis, in de samenleving) dan wordt dat ook besproken in de groep. Door er samen over te praten leren de kinderen ook andere standpunten kennen en zien ze dat niet iedereen op dezelfde manier reageert (of juist wel). Zodoende oefenen ze communicatieve vaardigheden en krijgen ze inzicht in reacties van anderen.

Activiteitenaanbod
Ook in de activiteiten bij De Stoere Stapjes leren kinderen sociale competenties. Dit komt het duidelijkst naar voren in de groepsactiviteiten, waarbij kinderen zich direct kunnen meten aan elkaar, maar ook rekening moeten houden met elkaar en moeten samenwerken (bijvoorbeeld bij skelteren leren wachten op de buurt). Het samen verantwoordelijk zijn voor het goed verlopen van het spel speelt daarbij ook een rol. Er worden hierom regelmatig groepsactiviteiten georganiseerd en gestimuleerd.

Echter ook in andere activiteiten worden kinderen bewust gemaakt van de andere kinderen. Samen delen van knutselmaterialen en benodigdheden zorgt er bijvoorbeeld voor dat kinderen ter plekke afspraken maken over het gebruik ervan. Kinderen leren ook even wachten op hun beurt of helpen elkaar met knippen of plakken.
Kinderen wordt geleerd om anderen niet buiten te sluiten. Iedereen mag in principe meedoen, tenzij het praktisch gezien niet kan. Als kinderen niet mee mogen doen met een spel, wordt ze geleerd te vragen waarom dat is. Zo kunnen ze zelf een oplossing bedenken, samen of alleen. Komen ze er zelf of samen niet uit, dan helpt de groepsleiding hen.

In een van de kleuter lokalen staat een boomhut. Wegens de grootte van die boomhut geldt de regel dat er maximaal 3 kinderen tegelijkertijd in mogen. Kinderen worden gestimuleerd om eerst zelf een verdeling te maken. Als het niet lukt, helpt de groepsleiding mee.

Spelmateriaal
Bij De Stoere Stapjes is veel spelmateriaal aanwezig dat kinderen kan helpen sociale competenties te ontwikkelen. Aanwezig spelmateriaal dat uitnodigt tot samenspel is o.a. diverse gezelschapsspellen, Barbiehuis, buitenspeelgoed voor meerdere kinderen en materiaal voor rollenspel. Er zijn hiernaast uiteraard ook veel mogelijkheden tot individueel spel. Veel materiaal kan echter voor zowel individueel als groepsspel worden gebruikt (zoals bv. de Kapla, autootjes met garage, verschillende dieren en tafelspelletjes).

De groepsleiding stimuleert de kinderen tot gebruik van het aanwezige spelmateriaal. Het spelmateriaal is afgestemd op de doelgroep, zodat het voor de kinderen wel een uitdaging, en dus leuk blijft. Het is geschikt voor de verschillende leeftijden en varieert op het gebied van spanning, educatie, humor, winnen en verliezen. Op deze manier hebben alle kinderen de toegang tot voor hen leuke, interessante spellen en worden alle kinderen in de gelegenheid gesteld tot samenspel.

4. Overdracht van waarden en normen

Het is belangrijk dat kinderen zich waarden en normen eigen maken die passen bij de samenleving. Naast het gezin en de school brengen kinderen (veel) tijd door bij de BSO. Hierdoor is de BSO ook een plek waar kinderen waarden en normen kunnen leren.
In de volgende paragrafen wordt beschreven hoe BSO De Stoere Stapjes, via de verschillende pedagogische middelen, ervoor zorgt dat kinderen een bewust waarden- en normbesef ontwikkelen en daar ook naar leren te handelen.

Pedagogisch medewerker-kind interactie

De groepsleiding heeft een grote invloed op kinderen als het gaat om het overbrengen van passende waarden en normen. Zij heeft direct contact met alle kinderen en heeft dus een duidelijke voorbeeldfunctie. Zodoende heeft zij direct invloed op de morele ontwikkeling van kinderen.

Alles wat de groepsleiding de kinderen voorspiegelt geldt natuurlijk ook voor de groepsleiding zelf. Het is tweerichtingsverkeer. In dit opzicht worden kinderen als gelijke behandeld en leren ze dat deze normen en waarden algemeen geldend zijn. Een mooi voorbeeld hiervan is de regel 'niet praten met volle mond'. Ook mogen de kinderen de handen van de groepsleiding controleren of deze wel gewassen zijn met zeep voordat we aan tafel gaan.

De groepsleiding bij De Stoere Stapjes heeft verschillende leeftijden en achtergronden en laat daardoor de kinderen van dichtbij ervaren dat alle mensen verschillend zijn. Wij vinden het belangrijk dat (culturele) verschillen in mensen gerespecteerd worden en dat interesse gewekt wordt naar deze verschillen.

Bij De Stoere Stapjes wordt grote waarde gehecht aan *goede omgangsvormen*. Te denken valt hierbij aan elkaar begroeten en gedag zeggen, op je beurt wachten, elkaar uit laten praten, je houden aan regels en afspraken en interesse tonen in een ander. Daarbij gebruiken wij normaal en positief taalgebruik; dus niet vloeken, schelden, commanderen en schreeuwen.
Verder is het belangrijk om *eerlijk te zijn en respect te hebben voor elkaar*. De groepsleiding draagt dit zelf uit en stimuleert dit gedrag en deze houding ook bij de kinderen. Kinderen zijn verschillend, maar anders is niet meteen beter of slechter: we discrimineren dus niet. Het is heel belangrijk dat kinderen dat leren, zo worden vooroordelen voorkomen. Het is fijn om anderen te helpen; zo zamelen wij bijvoorbeeld rond St. Maarten houdbare producten in voor de Voedselbank. Door het inzoomen op de verschillen kunnen wij ze soms overbruggen, in ieder geval (beter leren te) begrijpen.
Tot slot is de *eigen verantwoordelijkheid* van het kind voor zijn of haar gedrag heel belangrijk. Kinderen wordt geleerd zich bewust te zijn van hun eigen verantwoordelijkheid en zich niet te verschuilen achter het gedrag van de anderen, de groep. Het kind is zelf verantwoordelijk voor wat hij of zij doet, je maakt altijd een eigen keus. De groepsleiding spreekt de kinderen hierop, indien nodig, persoonlijk aan. Bovenstaande gedragsregels zijn ook opgenomen in de huisregels voor de kinderen.

Het overbrengen van waarden en normen gaat niet vanzelf. Er wordt door de groepsleiding veel met de kinderen gepraat. Over de huisregels en het gedrag van de kinderen. Hierbij is niet alleen de groepsleiding aan het woord, maar ook het kind. Op deze manier wordt het kind gestimuleerd om over zijn gedrag na te denken.
Goed gedrag van kinderen wordt zoveel mogelijk door de groepsleiding erkend en beloond (voornamelijk door middel van complimenten).

Fysieke omgeving
Door de inrichting van de ruimte wordt de socialisatie van kinderen ook gestimuleerd. Het aanbieden van verschillende hoeken (huishoek, bouwhoek, leeshoek) kan de kinderen helpen in het oefenen van verschillende rollenpatronen.

Kinderen zijn verder (deels) zelf verantwoordelijk voor de ruimte waarin zij spelen. Er gelden regels voor het gebruik van de binnen- en buitenruimte. Als ze dingen in de ruimte gebruiken en/of veranderen, moeten ze zelf zorgen dat het na afloop van het spel weer netjes opgeruimd is. Zo draaien anderen niet op voor hun 'rommel' en is de ruimte weer klaar voor gebruik door anderen. Omdat het om jongere kinderen gaat bij De Stoere Stapjes worden de kinderen geleerd om samen op te ruimen, het gezegde "samen spelen, samen delen en samen opruimen" wordt hier vaak genoemd.
Kinderen veroorzaken met hun gedrag geen overlast voor andere kinderen, zodat iedereen het fijn heeft in de ruimtes van de BSO.
De kantoor/keuken is de rustigste plek en wordt gebruikt om met kinderen apart te praten als daar behoefte aan is. Zo kan er ongestoord even een goed gesprek gevoerd worden, zonder dat er afleiding is. Zo is er beter contact met elkaar.

Groep
Niet alleen individueel, maar ook groepsgewijs worden kinderen geattendeerd op bepaalde gedragingen. Door samen de regels te bespreken weten de kinderen ook goed waarom er regels zijn, wat de regels zijn en kunnen ze elkaar daar ook op aanspreken. Samen wordt besproken welk gedrag fijn is en welk gedrag niet. Dit kan per kind verschillen, maar door er met elkaar over te praten wordt het bijvoorbeeld duidelijk waarom hetzelfde gedrag door verschillende kinderen anders ervaren kan worden.

Een BSO groep laat kinderen kennismaken met veel verschillende kinderen. Kinderen kunnen 'anders' zijn, maar dat maakt hen niet slechter (of beter) dan de rest. Pesten doen we niet. Kinderen wordt geleerd na te denken over hun gedrag en op te komen voor anderen. Door gewenst gedrag te stimuleren in de groep ervaren kinderen ook zelf hoe fijn dat kan zijn. Ze worden hierbij geholpen door het stellen van duidelijke gedragsregels, waardoor kinderen elkaar kunnen aanspreken op ander gedrag.

Activiteitenaanbod
Bij activiteiten is altijd begeleiding aanwezig, maar kinderen worden ook gestimuleerd om zelfstandig te spelen, zodat zij leren om zichzelf te vermaken.

Tijdens spelactiviteiten worden duidelijke regels en afspraken gemaakt die ervoor zorgen dat kinderen rekening houden met elkaar (spelen volgens de afgesproken regels en/of niet gemeen spelen of met zijn allen tegen één; samenspelen zodat iedereen aan bod komt e.d.). Zo blijft het spel duidelijk en eerlijk en weet iedereen waar hij of zij aan toe is.

Gedurende het jaar wordt er ook aandacht besteed aan cultuur gerelateerde feesten (verjaardagen, religieuze feesten, sinterklaas, carnaval). Als er iemand jarig is, wordt er getrakteerd bij De Stoere Stapjes. We wachten op onze beurt en feliciteren of bedanken we de jarige.

Tijdens de vakantieopvang worden regelmatig themaweken georganiseerd met het doel de kinderen verder te laten kijken dan hun eigen omgeving. Ook worden er elk jaar kleine en grote uitstapjes naar het museum, theater of speeltuin gemaakt. Kinderen komen zo in aanraking met de diversiteit van onze samenleving.

Spelmateriaal
Met de kinderen zijn duidelijke afspraken gemaakt over hoe omgegaan wordt met het spelmateriaal (netjes gebruiken, gebruiken op de afgesproken plek, kleine onderdelen in de gaten houden, gebruiken waarvoor het bedoeld is en netjes opruimen). Zo kan iedereen van goed en compleet spelmateriaal gebruik blijven maken.

Het aanwezige spelmateriaal zelf zorgt ervoor dat kinderen door middel van rollenspel kunnen 'oefenen' in verschillende posities (bouwspullen, spellen en theaterkleren).

Als de ontwikkeling van een kind anders verloopt

Soms verloopt de ontwikkelingen van een kind anders, door lichamelijke of verstandelijke andere ontwikkeling of beperkingen. Als pedagogisch medewerkers zich zorgen maken of afwijkend gedrag signaleren wordt dit met ouders en de betreffende leerkracht besproken. Gezamenlijk onderzoeken wij hoe deze zorg weggenomen kan worden en hoe wij op de BSO extra ondersteuning kunnen bieden bij de ontwikkeling van het kind. Ons team kan dus signaleren en ondersteunen, nooit diagnosticeren.

Soms kunnen wij niet de zorg bieden die nodig is voor het welbevinden van het kind, die altijd centraal staat. In dat geval bekijken wij samen met de ouders wat de beste plek is voor het kind en of die door ons geboden kan worden. De mogelijkheden zijn daarmee afhankelijk van de individuele situatie van het kind.

Bijlage I: Stappenplan voor het oplossen van problemen

Stap 1:
Probeer niet te letten op wat de ander zegt of doet.

Stap 2:
Vraag of de ander kan ophouden.

Stap 3:
Zeg duidelijk dat de ander moet ophouden 'Stop hou op, ik wil het niet'.

Stap 4:
Zeg dat als de ander nu niet ophoudt, je naar de groepsleiding gaat.

Stap 5:
De groepsleiding bekijkt het probleem en helpt bij het oplossen.

KANJERMETHODE:

VREEDZAME SCHOOL: